

BEYDEBA KELİLE VE DİMNE

Masal

DESTANLAR VE MASALLAR

hazırlayan ve yeniden yazan: faruk duman | besimleyen: vağhar aghaei



8.
BASIM





Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.



BEYDEBA KELİLE VE DİMNE

hazırlayan ve yeniden yazan: faruk duman  resimleyen: vağhar ağhaei

yağın koordinatörü: İpek Şoran
editör: Ebru Akkaş Kuseyri
kapak ve iç tasarım: gözde Bitir
tasarım uygulama: güldal Yurtuğlu



1. basım: 2013

8. basım: 2000 adet, Aralık 2017

ISBN 978-975-07-1599-0

© can sanat yayınları A.Ş., 2013

tüm hakları saklıdır. tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.



can sanat yayınları yayım ve dağıtım tic. ve san. A.Ş.

yayıncı sertifika no: 31730

hayriye caddesi no. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 faks: 252 72 33

cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com



kapak baskı: Azra Matbaası; sertifika no: 27857

Adres: Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok Kat: 3 No: 3/2

Topkapı, Zeytinburnu, İstanbul

iç baskı ve cilt: Arı Matbaası; sertifika no: 26699

Adres: Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sitesi

no: 81/39 Topkapı, İstanbul





Bu kitabın sahibi:



Hazırlayan ve yeniden yazan:
faruk duman

1974 yılında Ardahan'da doğdum. Babam Kars'ta Devlet Demiryolları'nda memurdu. Karla pamuğu birbirine benzettiğim için eve hiç girmez, hep karda oynardım. Bir kere de çatıdan pamuğa atladım. Denemeyin, kötü oluyor. Oradan Ankara'ya taşındık. Ağaçevimi orada yaptım ve bu ağacın tepesinde çok kitap okudum. Pek çok köpek, kertenkele, kedi ve hindi tanıdım. Bu yazdıklarımı onlara adıyorum.



Yazarın yayınevimizden çıkan diğer kitapları:
Cüce Prens, Çagalar, Patiler ve Başka Güzel Şeyler, Jüpiter'in Eteği

KELİLE VE DİMNE



içindekiler

- sunu, 7
Aslan ile öküz, 9
sıkı dostlar, 46
karga ağacı, 58
keklişe öykülenen karga, 76
maymun kalbi, 78
zavallı samur, 85
Aslan ile çakal, 88
iki güvercin, 93

SUNU

Eski Hint bilgesi, şair-filozof Beydeba, Hindistan Kralı Debşelim'in huzuruna çağırılır. Kral, bu alçakgönüllü ve yetenekli filozofa hayran olur. Tam zamanında tanışmıştır onunla. Çünkü ülkesinde işler yolunda gitmemekte, Debşelim, halkıyla arasında sarsılan güven duygusunu nasıl sağaltacağını düşünmektedir. Sarayda Beydeba'yı karşısına alır, ona sorular sorar. Eşitlik, adalet, vicdan, acıma, hile, öfke, sevgi... Beydeba bütün bu konularda hayvan masalları anlatarak öğütler verir Debşelim'e. Bir kral, halkına nasıl davranmalıdır? Adalet nedir? Olayların içyüzü nasıl anlaşılır, dikkatsizlik nelere yol açar? Bütün bunlar, hayvan yaşamından örneklerle açıklanır.

Doğunun eşsiz masal geleneğinin dünyada Binbir Gece Masalları'ndan sonra belki de en ünlü örneği Kelile ve Dimne. Adını, masallardan birinin kahramanları olan iki çakaldan alıyor. Kelile dürüstlüğü, Dimne hilebazlığı simgeliyor. Hangisinin sonu nasıl

oluyor, bunu “Aslan ile Öküz” masalını okuyunca göreceksiniz.

Eski sözlü kültürün yarattığı bir insanlık mirası Kelile ve Dimne. Bu masalların verdiği hak ve adalet öğütleri binlerce yıl önemini, güncelliğini hiç kaybetmedi. Çünkü insanlığın ortak toplumsal tarihinden süzüldü. Bakın şu kısa tarlakuşu öyküsü nasıl da bugünün dünyasına ait:

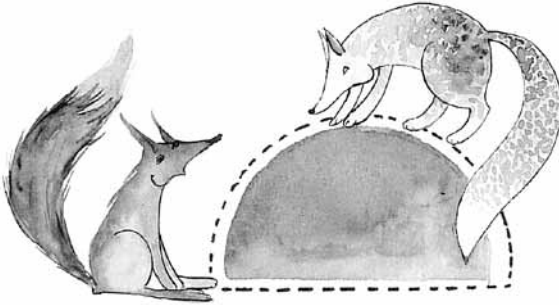
Bir fil, bir tarlakuşunun yuvasını ezmiş. Tarlakuşu, “Neden yaptın bunu?” diye sormuş. “Komşunum ben. Yoksa küçük olduğum için beni hakir mi gördün?”

“Evet,” demiş fil, “aynen öyle.”

Kuş, öfkelenerek sürüsünün yanına gitmiş. “Ne yapabiliriz ki,” demiş öbür kuşlar, “küçüğüz biz, fil nere, biz nere?” Tarlakuşu, “Yaparız,” demiş, “hele bir birlik olalım. Hiç olmadı gider filin gözlerini oyarız.” Dediği gibi olmuş. Fil gözsüz kalmış. Ve su bulmak umuduyla yürürken bir uçurumdan aşağıya yuvarlanmış...

Bu çalışmayı yaparken masalların özünü, Beydeba’nın anlatım özelliklerini korumaya ama dilin de bugünün dünyasına yakın durmasına özen gösterdim. Eski Doğu geleneğinin masalları, kanımca her çağda yeniden yorumlanmalı ve her yeni kuşakta yeniden okunmalıdır. Günümüzün tarlakuşlarına, se-verek okumalarını dileyerek...

Aslan ile öküz



Hint Kralı Debşelim ile bilge Beydeba konuşuyorlardı. Kral, Beydeba'nın sonsuz yaşam bilgisinden ve anlatacağı birbirinden özlü öykülerden yararlanmak istiyordu. Ne de olsa, her öykü bir yaşam dersidir; Kral ilk olarak arabozuculuk üzerine bir öykü istedi Beydeba'dan:

“Beydeba,” dedi, “hadi bana birbirini seven iki insanın arasını açan yalancı ve hilekârlarla ilgili bir öykü anlat, can kulağıyla dinliyorum seni.”

Ve Beydeba başladı:

“Birbirini seven iki insan, Kralım, aralarına bir

yalancı, bir hilekâr girmeyegörsün, çok geçmeden ayrılırlar, yüz çevirirler birbirlerine:

Zamanın birinde yaşlı bir adam vardı. Üç oğul yetiştirmişti. Büyüdüklerinde babalarının tüm zenginliğini har vurup harman savurmaya başlayan bu oğullar hiçbir işle uğraşmıyor, kendilerini hiçbir alanda yetiştirmiyorlardı. Ne yapsın yaşlı adam, oğullarını karşısına aldı ve onlara şu öğüdü verdi:

“Evlatlarım! İnsan üç şey için yaşar dünyada: Rahatlık, saygınlık ve dürüstlük. Bunları elde etmeninse dört yolu vardır: Doğru yollardan para kazanmak, bu parayı akıllıca işleterek kâr etmek, bu sayede geçimini sağlamak ve ailesiyle çevresindeki insanları mutlu etmek.

İnsan, evlatlarım, elde ettiği zenginliği uygun bir biçimde harcamak yerine gereksiz yere sarf ederse kısa zamanda her şeyini kaybeder. Tutumlu olmak, kuşkusuz ki mala mülke dokunmadan yan gelip yatmak değildir. Kişi hem ölçülü, mantıklı biçimde elde ettiği zenginliği geçimi için harcamalı hem de çalışkan olmalıdır. Yoksa elbette ağzına kadar suyla dolu olan bir depo da elbet bir gün bir yerinden damlaya damlaya bir de bakmışsın boşalivermiş.”

Çocuklar bu öğüdü dinledikten sonra akıllarını başlarına toplayarak kendilerine çekidüzen vermişler. Kısa zamanda yoluna koymuşlar işlerini.

Bir gün büyük kardeş, iş gereği bir yolculuğa

çıkılmış. Meyyun adlı bir yere gidiyormuş. Gide gide, yolu üstünde bir öküz arabasına rastlamış. İki öküz çekiyormuş arabayı. Bu öküzlerden birinin adı Şetrebe, öbürününki Bendebe imiş. Şetrebe dizlerine kadar çamura gömülünce sahipleri ve yanında bulunanlar onu kurtarmak için çaba harcamış ama başarılı olamamışlar. Çaresiz terk etmişler onu. Yalnız, başına birini dikmişler. Hani, bir mucize olur da hayvan çamurdan çıkarsa alır peşimizden gelirsin, demişler.

Zavallı Şetrebe'nin başındaki adam, sıkılmış bir süre sonra. "Canım," diye düşünmüş, "öküz öldü de-yiveririm, nereden bilecekler?"

Varmış yetişmiş kervana. Üzgün bir yüzle seslenmiş sonra arkadaşına:

"Öldü öküzün dostum," demiş. "Ama ne yaparsın, bir kere ecel kapıyı çaldı mı, kurtuluş olmaz ondan, çırpınıp durmak da fayda etmez. Şu öyküde anlatıldığı gibi tıpkı:

eninde sonunda ölen adamın öyküsü

Vaktiyle, kendi halinde, işiyle gücüyle uğraşıp duran bir adam varmış. Yırtıcı hayvanlardan ölesiye korkan bu adam, bir gün bir yolculuğa çıkmış. Elinde dengesini sağlamaya yarayan upuzun bir sopa,

ayaklarında sağlam çarıklar varmış. Yol şartlarına dayansın diye, sağlam, iğne geçmez kumaşlardan elbiseler giymişmiş. Yalnız bu elbiselerin bir amacı daha varmış: Yırtıcı hayvanlardan korkuyormuş ya bu adam, öyle elbiseler giymiş ki işte, hani kurdun dışı bile geçmesin istiyormuş.

Neyse, ne kadar sakınsa da yolda giderken adamın karşısına bir kurt çıkmış. Ödö kopmuş adamın; hemen kaçmış oradan, sağa sola telaşla koşmuş. Sığı-nacak bir yer aramış. Derken, ileride bir köy görmüş. Ama derenin karşı yakasındaymış bu köy. Adamcağız can havliyle kendini suya atmış. Korkudan, yüzme bilmediğini bile unutmış... Neyse ki köylüler kurtarmış onu. Kolundan tutup yiyecek azık, içecek sıcak bir şeyler vermişler de adam biraz kendine gelmiş. Üstü başı kuruyunca kalkıp yoluna devam etmiş.

Sonra ıssız bir köşede bir kulübe çıkmış karşısına. Hani kurttan kaçayım, canımı kurtarayım derken bitkin düşmüş adam, kimsesiz kulübeyi görünce şurada biraz dinlensem iyi olur, diye düşünmüş. Girmiş içeri.

Meğer boş değilmiş kulübe. İçeride eşkiya varmış ve soyguncular, o sırada iş üstündelermiş: Yolunu kestikleri ve bağlayıp dertop ederek getirdikleri bir tüccar varmış yanlarında. Onu nasıl öldüreceklerini düşünürken bir yandan da mallarını paylaşıyorlarmış aralarında. Kurttan korkan adam bu manzarayı görünce yeniden, can havliyle köye doğru koşmaya baş-

lamış. Durup dinlemeden öyle hızlı koşmuş ki –gerçi izini kısa zamanda kaybettirmiş ama– bir yandan da yorgunluktan ciğerleri patlayacak gibi olmuş. Sırtını bir duvara vermiş. Ve ne olmuş olabilir? Çürük bir duvarmış bu. Bizimki işte bu duvarın altında kalarak can vermiş.”



Bu arada, bataklığa saplanıp kalan Şetrebe, kurtulmuş oradan. Emegin, yaşam sevgisinin karşısında bir bataklık nedir ki? Şetrebe o çamur deryasından kurtulunca önce yemyeşil bir çayıra varmış, orada karnını doyurmuş bir güzel. Sonra keyifle böğürmüştü.

O sırada, ormanda hayvanlar toplantısı yapılmış. Ormanın zalim kralı aslan, Şetrebe'nin görkemli böğürtüsünü duyunca şaşırılmış. Bilmiyormuş çünkü bir öküz nedir ve nasıl bağırır.

“Bu da neydi böyle?” diye sormuş yardımcısına. Yardımcıları boş boş bakmışlar krallarının yüzüne.

Aslan, gerçekten dediğim dedik ve zorba bir hükümdarmış. Kimsenin düşüncesini dikkate almaz, düşüncesini söyleyecek, bırakın söylemeyi, azıcık çıtlatacak olanı bile hemen hapse gönderir, yoksul halkı ezer, kalabalıkları zengin azınlığın hizmetinde köleler gibi çalıştırarak bundan zevk almış. Zorba hiç yalnız olur mu? Huzurunda hep bir yalakalar kalabalığı bulunurmuş kralın. Yabanılıktaki aslandan geri kalmayan kurtlar, çakallar, kaplan, pars, tilki...

Bunlar elbirliği ile ülkenin işte bu şekilde yönetilmesini sağladılar.

Aslan kralın huzurundaki hayvanların içinde, iki çakal bulunmuş. Kurnaz, güngörmüş iki çakal. Birinin adı Kelile, öbürününki Dimne imiş bunların. Toplantı sırasında Dimne, kardeşi Kelile'ye şöyle demiş:

“Ne olacak kardeşim böyle bu Aslan'ın hali? Bak sana kalkmıyor oturduğu yerden, bu şekilde geçer mi hayat, söyle bana?”

“Sana ne bundan?” diye yanıt vermiş Kelile. “Biz onun hizmetkârıyız sadece, böyle şeyler düşünmeyiz bile. Hem kendisini ilgilendirmeyen işlere burnunu sokanların başına neler gelir biliyor musun? Bu konuda maymunun başına gelenleri bilmiyorsun herhalde.”

Dimne, bunu duyunca meraklanmış:

“Anlatsana kardeşim,” diye bağırmış, “nasıldır o öykü?”

Kelile de anlatmış öyküsünü:

maymun'un öyküsü

Bir maymun, odun kırmakla meşgul bir marangozu izliyormuş. Çok ilgisini çekiyormuş bu onun. Odunlar çatırdayarak kırıldıkça tüm dikkatini orada topluyor, bu işi kendi elleriyle yapmak isteğini bir türlü yenemiyormuş. Kütükler parçalanıp yuvarlanıyor,

yarılan kütüğün içinden çıkan koku maymunu mest ediyormuş.

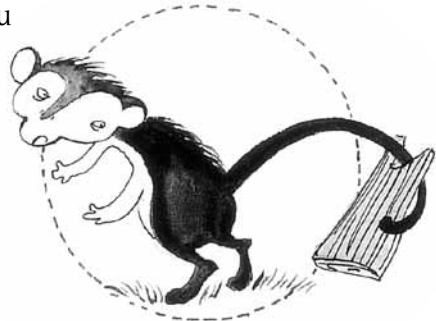
Derken, bir ara vermiş marangoz. Kazığı kütüğün içinde bırakarak kulübesine gitmiş. Bunu görünce durur mu; maymun hemen atılmış kütüğün üstüne. Atılınca kütük oynamış yerinden; kazık da direncini yitirince yarığa girmiş bulunan kuyruğu sıkışmış maymunun. Canı öyle çok yanmış ki gözünden yaşlar gelmiş zavallı hayvanın.

Tam o sırada dönmüş marangoz. İşine karıştığını gördüğü maymunu bir güzel dövmüş. Kuyruk acısından daha kötü olmuş yani sonu.

■ ■ ■

Kelile'nin anlattığı bu öyküyü dinleyince:

“Ben de duymuştum kardeşim bu öyküyü,” demiş Dimne. “Haklısın, insan başkasının işine burnunu sokmamalı ama aynı zamanda merak da her işin başı. Kaldı ki herkes boğaz derdine yanaşmaz krallara. Kimi çevresini mutlu etmek, kimi düşmanını sindirmek ister. Bu nedenle yandaşlar çoktur kralın yanına. İnsanın içinde onursuz mu ararsın; gırla. Böylesi azla yetinir üstelik; bir parça kemik, bir köpeği mutlu eder çoğu zaman. Ama öylesi vardır ki gereksinimi neyse, bunun peşinde sonuna



kadar koşar. Bir aslan, tavşanı ele geçirmişken onu bırakıp gördüğü bir devenin peşinden gidebilir örneğin. Ya da bir fil, istediği yemek önüne konmuşken bile öyle hemen saldırmaz azığına. Yemeğini binbir nazla, asaletle yavaş yavaş yer. Açgözlü olan değil, paylaşmayı bilen iyi anılır. Yaşam yalnızca karın doyurmak değildir dostum, karnımı doyurayım da bunun dışındaki her şeyi boş vereyim dersen ne sen mutlu olursun ne de yakınlarını mutlu edersin.”

“Haklısın,” demiş Kelile, “fakat şunu da unutma: İnsanın hayatta bir yere gelmiş olması gerekir, az şey midir bir insanın geleceğini güvence altına alması? Gördüğün gibi bizim içinde bulunduğumuz durum hiç de fena sayılmaz. Konumumuz, öyle bizi küçültecek bir konum da değildir.”

“Konum, insanlar arasında rekabete yol açar, dostum. Kişilik sahibi insan bazen daha üst bir konuma yükselebilir. Tersine de olur bunun. Bizim için en doğrusu, daha üst konumları işte böyle kişiliğimiz, saygınlığımızla elde etmeye çalışmaktır.”

“Peki, bu konuda yapmayı düşündüğün bir şey var mı?”

“Kendimi ‘Aslan’a tanıtmayı düşünüyorum. Ben zaten şu anda yardıma gereksinimi var. Ona yardım edebilirim.”

“İyi de nereden anladın yardıma gereksinimi olduğunu?”

“Hissettim diyelim, insan yakınlarının duygularını hissedebilir.”

“Öyle olsa bile, bir kral her zaman en yakınında bulunanların düşüncelerini dinler. İyi günlerinde olduğu gibi zor zamanlarında da hep elinin uzanacağı kadar yakınında bulunanların sözünü dinler. Sen ona o derece yakın değilsin. Nasıl başarmayı düşünüyorsun bunu?”

“Tamam, doğru söylüyorsun. Krala yaklaşmak çoğu zaman başkalarının yardımını gerektirir, insanlar da bunu birilerinin çıkarlarını gözeterek falan elde etmeye çalışırlar. Ben tamamen kendi gayretimle yapmaya çalışacağım bunu.”

“Peki, ona ulaştığını düşün. Seni kralın gözüne sokacağını düşündüğün şey nedir? Sonra ne yapacaksın?”

“Onu yakından tanıma olanağım olursa her şeyden önce, huyunu öğrenmek isterim. Davranışının inceliklerini, nelere kızdığını, kızdığı zaman ne yapmak, onun karşısında nasıl davranmak gerektiğini, nelere sevindiğini, sevgisini sürekli tutmak için neler yapmak gerektiğini anlarım. Ne yapmak istediğini anlamasını, kendisini daha iyi tanımasını sağlarım. Yapmak istedikleri konusunda onu yüreklendiririm. Ona zarar verecek bir karar almak üzere olduğunu hissedersen bu karardan uzak durması için ona bunu nazikçe anlatırım. Kararından dönmesini iyi

huyla, yumuşak tavırla sağlamaya çalışırım. Onun gönlünü bu yolla kazanmaya çalışacağım. İyi eğitim görmüş, zeki bir insan, isterse doğruyu yanlış, yanlış doğru gösterebilir. Eğri çizgileri düzmüş gibi göstermeyi bilen usta bir ressam gibi.”

“Yine de senin adına korkuyorum dostum. Çünkü bir kralın arkadaşlığı tehlikelidir. Eski bilgelerin öğütlerine göre, bir kral, etekleri değerli mücevherlerle dolu bir dağ gibidir. Şöyle düşün: Bu etekler değerli taşlarla kaplıdır ama bu taşların arasında birbirinden yabancı, yırtıcı hayvanlar dolaşmaktadır. Üstüne üstlük, zirveye yaklaştıkça hava soğur; ayakta kalmak zorlaşır.”

“Doğru. Ama tehlikeleri göze almayan, hedefine ulaşamaz. Yaşamda en küçük bir şey için bile çaba harcarız. Sözgelimi, bazen yüzümüzü yıkayacak bir akarsu bulabilmek için bile saatlerce yürüdüğümüz olur. Ancak onu bulduktan sonra serinliğin, temizliğin tadını çıkarırız.”

“Peki, Dimne, bu kararın senin için hayırlı olmasını dilerim dostum. Tanrı yardımcın olsun.”



Bu konuşmadan sonra Dimne, aslanın huzuruna çıkmış. Aslan onu önce tanımamış, neden sonra bir yerlerden çıkararak:

“Nerelerdeydin sen?” demiş.

“Hiç ayrılmadım kapınızdan sultanım, bir iş, bir



Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 **CAN**
ÇOCUK

BEYDEBA KELİLE VE DİMNE

masal geleneğinden eşsiz bir örnek!

doğunun en ünlü masallarından biri olan kelile ve dimne, adını iki çakaldan alıyor. bu çakallardan kelile dürüstlüğü, dimne ise hilebazlığı simgeliyor. hangisinin sonu nasıl oluyor dersiniz, bunu “Aslan ile öküz” masalını okuyunca zaten öğreneceksiniz.

ISBN 978-975-07-1599-0



9 789750 715990

CAN
ÇOCUK